

УДК 657

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-875-886](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-875-886)

Мельничук Вікторія Василівна кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, фінансів та обліку, ПВНЗ «Європейський університет», Бульвар Академіка Вернадського, 16 В, м. Київ, 03115, тел.: (067) 997-16-00, <https://orcid.org/0009-0001-5943-1302>

ОБЛІК КАПІТАЛУ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. Важливість власного капіталу полягає в тому, що він є основою для формування майна підприємства і запорукою його фінансової незалежності. Від того, наскільки зрозумілою, прозорою та корисною буде інформація про розмір та структуру капіталу не лише для внутрішніх, а й для зовнішніх користувачів, залежатимуть обсяги залучення інвестиційних ресурсів. Однак в період трансформації бухгалтерського обліку підприємства зі старих методик до нових міжнародних стандартів виникає низка проблемних питань, що потребують вирішення й акцентування уваги науковців та практичних спеціалістів в даній галузі. Важливу роль в удосконаленні обліку прав власників мають дослідження сутності та змісту категорії “власний капітал”, подальшого розвитку його концепцій, підходів до класифікації видів та врахування досвіду облікового відображення даного об’єкта за кордоном.

У статті визначено, що основним завданням обліково-аналітичного забезпечення є відображення економічного стану суб’єкта підприємництва через призму первинних, зведених, аналітичних і синтетичних показників, що формуються відповідно до облікової політики підприємства. Необхідність розвитку наукової концепції обліково-аналітичного забезпечення зумовлена відсутністю системного підходу до розуміння сутності та завдань обліково-аналітичної інформації в сучасному економічному просторі. Система обліково-аналітичного забезпечення суб’єкта підприємницької діяльності є формою організації всіх видів обліку, контролю й аналізу, метою якої є забезпечення адміністративно-управлінського персоналу підприємства інформацією, необхідною для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень та контролю над їх реалізацією.

У статті розглядаються взаємозв’язки між складовими власного капіталу відповідно до міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку та процес відображення їх у обліку та звіті про власний капітал за вітчизняними та зарубіжними стандартами бухгалтерського обліку. Оцінено та проаналізовано концепції капіталу та рівні нормативного регулювання

бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом та елементи власного капіталу на підприємствах різних організаційно-правових форм. Висвітлено пріоритетні завдання бухгалтерського обліку, як достовірне та повне відображення в обліку та розкриття у фінансовій звітності прав власників.

Ключові слова: власний капітал, зареєстрований капітал, додатковий капітал, обліково-аналітичне забезпечення, нормативно-законодавча база, концепція збереження капіталу, міжнародні та вітчизняні стандарти обліку.

Melnychuk Victoria Vasylivna Ph.D. in Economics, Associate Professor of the Department of Economics, of finance and accounting, PHEI "European University", Akademika Vernadskyi Boulevard, 16 V, Kyiv, 03115, tel.: (067) 997-16-00, <https://orcid.org/0009-0001-5943-1302>

CAPITAL ACCOUNTING: NATIONAL AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

Abstract. The importance of own capital lies in the fact that it is the basis for the formation of the company's property and a guarantee of its financial independence. The volume of attracting investment resources will depend on how clear, transparent and useful information about the size and structure of capital will be not only for internal, but also for external users. However, during the period of transformation of enterprise accounting from old methods to new international standards, a number of problematic issues arise that require the solution and emphasis of the attention of scientists and practical specialists in this field. An important role in improving the accounting of owners' rights is played by the study of the essence and content of the "equity capital" category, the further development of its concepts, approaches to the classification of types and taking into account the experience of accounting reflection of this object abroad. The article defines that the main task of accounting and analytical support is the reflection of the economic state of the business entity through the prism of primary, summary, analytical and synthetic indicators that are formed in accordance with the accounting policy of the enterprise. The need to develop a scientific concept of accounting and analytical support is due to the lack of a systematic approach to understanding the essence and tasks of accounting and analytical information in the modern economic space. The system of accounting and analytical support of the subject of entrepreneurial activity is a form of organization of all types of accounting, control and analysis, the purpose of which is to provide the administrative and managerial staff of the enterprise with the information necessary for making operational and strategic management decisions and controlling their implementation. The article examines the interrelationships between the components of equity according to international and national accounting standards and the process of their reflection in accounting and the report on equity according to domestic and foreign accounting standards.

Concepts of capital and levels of regulatory regulation of accounting of transactions with equity capital and elements of equity capital at enterprises of various organizational and legal forms were evaluated and analyzed. The priority tasks of accounting, such as reliable and complete reflection in accounting and disclosure in financial reporting of the rights of owners, are highlighted.

Keywords: equity capital, registered capital, additional capital, accounting and analytical support, regulatory and legislative framework, the concept of capital preservation, international and domestic accounting standards.

Постановка проблеми. Розширення та поглиблення ринкового середовища у всіх сферах діяльності цілком закономірно викликає необхідність реформування обліку. Надзвичайно вагомим чинником у забезпеченні стабільної організаційно-виробничої та фінансово-економічної діяльності підприємства є його обліково-аналітичне забезпечення – процес збору, підготовки, реєстрації та обробки обліково-аналітичної інформації та прийняття на її основі управлінських рішень, спрямованих на забезпечення захисту фінансово-економічних інтересів суб'єкта підприємницької діяльності. Обліково-аналітичне забезпечення формується на базі взаємодії підсистем бухгалтерського обліку й економічного аналізу. Важливе місце у стратегії діяльності підприємства займають проблеми ефективного формування, раціонального використання і управління власним капіталом. Метою формування капіталу підприємства є придбання необхідних активів та оптимізація структури капіталу з позицій забезпечення умов ефективного його використання. На основі бухгалтерської інформації про власний капітал формуються найсуттєвіші показники, які визначають фінансовий стан підприємства та умови його розвитку.

Проблеми бухгалтерського обліку формування та змін власного капіталу досліджуються у працях провідних іноземних та вітчизняних вчених-економістів. Серед іноземних учених, які здійснили внесок в удосконалення обліку власного капіталу на різних історичних етапах, слід назвати таких: В.Е. Ануфрієв, Н.А. Литньова, Ф. Ляйтнер, М.Ю. Медведєв, В.Ф. Палій, Ж. Рішар. Із вітчизняних науковців, які присвятили свої праці даній проблематиці: М.Д. Алексеєнко, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, М.М. Мосійчук, О.І. Пилипенко, І.Р. Поліщук, М.С. Пушкар, Н.М. Ткаченко, В.В. Сопко та інші.

Великий спектр організаційно-правових форм підприємств, де спостерігаються відмінності у відносинах власності, регулюванні майнових питань, зумовлює особливості обліку власного капіталу та відображення цієї інформації у фінансовій звітності. Розкриття цих особливостей та методичне забезпечення обліку власного капіталу в підприємствах сприятиме підвищенню повноти та достовірності інформації про їх фінансово-майновий стан у фінансовій звітності, що дозволить користувачам звітності приймати

обґрунтовані та виважені управлінські рішення. Тому на сучасному етапі діяльності підприємств виняткове значення мають вдосконалення методики обліку формування власного капіталу та необхідним постає дослідження рівня нормативного закріплення складових власного капіталу та їх співвідношення на підприємствах різних організаційно-правових форм в Україні враховуючи закордонний досвід.

Мета статті. Проаналізувати нормативне регулювання складових власного капіталу на підприємствах різних форм власності та їх облік відповідно до національних та міжнародних стандартів, що сприяє підвищенню достовірності інформації щодо стану і змін складових власного капіталу.

Виклад основного матеріалу. Неоднозначність трактування сутності та складових власного капіталу в різних країнах зумовлена, насамперед, його різноспрямованими функціями, які визначаються наявністю чотирьох суб'єктів економічних відносин, які в кожній країні мають свої інтереси у власному капіталі. Цими суб'єктами є власники, підприємство, кредитори та держава. Відповідно до інтересів власників капітал відображає обсяг їх прав. Для підприємства він виступає джерелом розширеного відтворення, а для кредиторів – критерієм оцінки надійності та гарантом виконання підприємством своїх зобов'язань. Державний інтерес полягає у зміцненні стабільності підприємства та його розвитку в інтересах всього суспільства.

Не зважаючи на це, в основу бухгалтерських балансів і звітів про прибутки (збитки) практично усіх зарубіжних підприємств покладено основне бухгалтерське рівняння, сформульоване відомим італійським математиком Лукою Пачолі в 1494 р., яке виглядає наступним чином:

Активи = Фінансові зобов'язання + Капітал власника [1, с. 44].

У повсякденному житті під капіталом розуміють: у вузькому розумінні - суму заощаджень, достатню для ведення підприємницької діяльності, а в широкому розумінні - все те, що має певну цінність.

Капітал, який приносить процент, - це капітал-власність, тобто гроші, які продаються на особливому ринку - ринку капіталів. Позичені гроші, тобто гроші, надані в кредит функціонуючим підприємцям, - це капітал-функція. Якщо капітал-власність приносить дохід в формі відсотка, то капітал-функція - у формі підприємницького доходу, тобто частини прибутку на позичений капітал, яка залишається після сплати відсотків.

Враховуючи принцип єдиного грошового вимірника, капітал у бухгалтерському обліку є сукупністю майнових засобів, призначених для господарських цілей, виражених в грошовій одиниці.

Власний капітал є важливою складовою серед джерел формування ресурсів підприємства. До власного капіталу відносяться: зареєстрований капітал, капітал в дооцінках, додатковий капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал.

Використання вкладених активів дозволяє засновникам (власникам) розпочати свою діяльність. Надалі в ході господарської діяльності підприємства розмір власного капіталу постійно змінюється: 1) поповнюється за рахунок внесення засновниками грошей та іншого майна, та отриманого у процесі операційної, фінансової чи інвестиційної діяльності прибутку, який залишається у його розпорядженні; 2) зменшується у випадку виходу з підприємства засновників, та при умовах передбачених чинним законодавством (наприклад, отримання збитків, зменшення вартості чистих активів).

Одною з ключових теоретичних конструкцій, що лежить в основі методології обліку, яка визначена МСФЗ, є так звані концепції капіталу (concepts of capital). Їх ідея полягає у визначенні можливих трактувань прибутку компанії і її капіталу, що базуються на економічній концепції створення бухгалтерської інформації.

Принципи МСФЗ дозволяють компаніям вибрати як базу облікової методології одну з двох концепцій капіталу:

- підтримка фінансового капіталу;
- підтримка фізичного (або економічного) капіталу (табл. 1) [2].

Основною різницею між двома концепціями збереження капіталу є підхід до впливу змін ціни активів і зобов'язань підприємства. Тобто підприємство підтримує свій капітал, якщо в кінці періоду воно мало стільки ж капіталу, скільки і на початок періоду. Будь-яка сума понад або нижче суми, необхідної для збереження капіталу на початок періоду, є прибутком.

Основною різницею між двома концепціями збереження капіталу є підхід до впливу змін ціни активів і зобов'язань підприємства. Тобто підприємство підтримує свій капітал, якщо в кінці періоду воно мало стільки ж капіталу, скільки і на початок періоду. Будь-яка сума понад або нижче суми, необхідної для збереження капіталу на початок періоду, є прибутком.

Таблиця 1

Характеристика концепцій капіталу

Фінансова концепція капіталу	Фізична концепція капіталу
Відповідно до даної концепції, капітал є синонімом чистих активів або власного капіталу підприємства. Фінансова концепція капіталу приймається більшістю підприємств при складанні своїх фінансових звітів	За фізичною концепцією капітал розглядається як виробнича потужність підприємства, що базується, наприклад, на вироблених одиницях за день.
Збереження фінансового капіталу	Збереження фізичного капіталу
Прибуток є збільшенням фінансової суми чистих активів за період (виключаючи операції з власниками).	Прибуток є збільшенням фізичної виробничої потужності за період (виключаючи операції з власниками).

Основною різницею між двома концепціями збереження капіталу є підхід до впливу змін ціни активів і зобов'язань підприємства. Тобто підприємство підтримує свій капітал, якщо в кінці періоду воно мало стільки ж капіталу, скільки і на початок періоду. Будь-яка сума понад або нижче суми, необхідної для збереження капіталу на початок періоду, є прибутком.

Користувачі фінансових звітів, які зацікавлені у збереженні номінального інвестованого капіталу або купівельної спроможності інвестованого капіталу, мають прийняти фінансову концепцію капіталу згідно з МСБО. В разі домінуючої зацікавленості користувачів у виробничій потужності підприємства має застосовуватися фізична концепція капіталу.

Розкриття капіталу на базі фінансової концепції дуже важливе для оцінки якості менеджменту, оцінки рівня контролю з боку власника, рівня фінансового левериджу, тоді як фізична концепція визнається пріоритетною для ділових партнерів та персоналу підприємства, державних органів.

Облік власного капіталу має досить велике значення з огляду на важливість даного виду капіталу для підприємства. Порядок формування та облік власного капіталу залежить від організаційно-правової форми підприємства, вимог чинного законодавства щодо мінімального розміру статутного, резервного та інших видів капіталу. В цілому нормативне регулювання бухгалтерського обліку власного капіталу поділяється на декілька рівнів.

Міжнародний рівень визначає та надає загальні принципи, засади та рекомендації, щодо облікового відображення власного капіталу на світовому рівні. Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності до складових власного капіталу належать: капітал, вкладений акціонерами; додатковий капітал, отриманий понад номінал акцій або емісійний дохід; додатковий капітал від переоцінки; накопичений нерозподілений чистий прибуток; резерви; резерви, що є частиною розподіленого чистого прибутку; резерви, що є коригуваннями на підтримку капіталу; деякі курсові різниці.

Національний рівень регулює закони та положення, закріплені державою у нормативних документах (держава встановлює перелік альтернатив або чітко регулює деякі питання бухгалтерського обліку). Основними законодавчими актами виступають: кодекси та Закони України, П(С)БО, інструкції, положення та рішення, а також листи ДПА.

Відповідно до Плану рахунків та Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженому Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 29., рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» використовують для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства відповідно до законодавства і установчих документів,

а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу[4,5].

При чому використовують субрахунки:

- 401 "Статутний капітал"- відображається статутний капітал господарських товариств, державних і комунальних підприємств. За кредитом субрахунку 401 "Статутний капітал" відображається збільшення статутного капіталу, за дебетом - його зменшення (вилучення). Сальдо на цьому субрахунку повинно відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства. Аналітичний облік статутного капіталу ведеться за видами капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером тощо.

- 402 "Пайовий капітал"- відображається і узагальнюється інформація про суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені установчими документами.

- 403 "Інший зареєстрований капітал"- відображається зареєстрований капітал інших підприємств, зокрема приватних підприємств, формування якого передбачено в установчих документах.

- 404 "Внески до незареєстрованого статутного капіталу"- відображаються внески, які надходять для формування статутного капіталу, зокрема акціонерного товариства, після його оголошення і до реєстрації відповідних змін до установчих документів.

Рахунку 41 «Капітал у дооцінках» використовують для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід). Залишок на цьому рахунку зменшується у разі уцінки та вибуття зазначених активів, зменшення їх корисності тощо [5].

Об'єктами організації обліку власного капіталу є первинний етап, поточний та узагальнюючий, а об'єктами кожного етапу є номенклатури, носії номенклатур, їх рух та забезпечення. Оскільки операції з обліку власного капіталу не часто відбуваються на підприємстві, документуванню цих операцій приділено менше уваги. Більшість операцій з обліку власного капіталу не має розроблених та затверджених форм первинної документації.

Первинними документами операцій з обліку власного капіталу є бухгалтерські довідки, що складаються у вільній формі. Загальні вимоги до первинних документів, облікових реєстрів та бухгалтерської звітності встановлює Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку.

Організація первинного обліку починається з вивчення складу облікових номенклатур. Первинний облік власного капіталу характеризує моменти

процесу вкладання (внески, набуття права тощо) або вибір виходу з учасників товариства, покриття збитків тощо.

Під час складання первинних документів для надання їм юридичної сили та доказовості потрібно стежити за їх правильним оформленням, тобто наявністю всіх реквізитів, таких як назва підприємства, установи, від імені яких складений документ, назва документа (форми), код форми, дата й місце складання, зміст господарської операції та її вимірники (в натуральному та вартісному виразах), посади, прізвища та підписи осіб, відповідальних за дозвіл та здійснення господарської операції, а також складання первинного документу.

Стратегія впровадження МСФЗ в Україні має одержати законодавчу основу, а саме нормативно-правова база в цій сфері має бути мінімізована з одночасним підвищенням її якості. Для цього немає особливої необхідності приймати нові законодавчі та нормативно-правові акти, достатньо відповідним чином доопрацювати вже існуючі і ухвалити на урядовому та відомчому рівнях відповідні положення, що визначають методологію і механізм формування наповнення стандартів, державних програм, а також порядок дії і взаємодії міністерств, щодо цих програм.

Міжнародні стандарти фінансової звітності детально не регламентують методологію формування в бухгалтерському обліку інформації про власний капітал. Це зумовлено, насамперед, особливостями національних законодавств, які визначають вимоги щодо капіталу для різних форм організації бізнесу.

Окремі питання, пов'язані з визнанням, оцінкою, поданням та розкриттям інформації про власний капітал, розглядаються такими міжнародними стандартами:

- МСБО 1 «Подання фінансових звітів»;
- МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»;
- МСБО 10 «Події після дати балансу»;
- МСБО 33 «Прибуток на акцію»;
- МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації») [7].

Зокрема, у МСБО 1 «Подання фінансових звітів» містяться загальні вимоги щодо складання і подання фінансової звітності, у тому числі стосовно подання інформації про власний капітал та дивіденди [8].

МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» встановлює принципи подання фінансових інструментів як зобов'язань або власного капіталу і згортання фінансових активів і фінансових зобов'язань. Він застосовується до класифікації фінансових інструментів (з точки зору емітента) на фінансові активи, фінансові зобов'язання та інструменти власного капіталу; до класифікації пов'язаних з ними відсотків, дивідендів, збитків та прибутків, а також обставин, за яких слід згортати фінансові активи та фінансові зобов'язання.

МСБО 32 визначає **інструмент власного капіталу**, як будь-який контракт, який засвідчує залишкову частку в активах суб'єкта господарювання

після вирахування всіх його зобов'язань. Прикладами інструментів власного капіталу є звичайні акції без права дострокового погашення, певні типи привілейованих акцій, а також варанти або продані опціони[9].

У МСБО 10 «Події після дати балансу» містяться вимоги щодо визнання оголошених дивідендів після дати балансу. Згідно з МСБО 10, якщо суб'єкт господарювання оголошує дивіденди утримувачам інструментів капіталу після дати балансу, суб'єкт господарювання не визнає такі дивіденди як зобов'язання на дату балансу. Інформацію про такі дивіденди розкривають у примітках до фінансової звітності відповідно до МСБО 1 «Подання фінансових звітів» [10].

МСБО 33 «Прибуток на акцію» містить опис принципів для визначення та подання прибутку на акцію у фінансовій звітності. Цей стандарт слід застосовувати суб'єктам господарювання, звичайні або потенційні звичайні акції яких відкрито продаються та купуються, а також суб'єктам господарювання, які перебувають у процесі випуску звичайних акцій або потенційних звичайних акцій на відкриті ринки цінних паперів[11].

Вимоги щодо розкриття інформації, пов'язаної з інструментами власного капіталу, містяться у МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» [7].

Обов'язковим за Міжнародними стандартами фінансової звітності є розкриття інформації про випущений капітал та резерви. У балансі зарубіжної (переважно американської чи британської) компанії міститься досить загальна інформація про вкладений капітал: кількість акцій, що дозволені до випуску, випущені та знаходяться в обігу; частка неоплаченого капіталу; номінальна чи юридично визначена (оголошена) вартість акцій; зміни рахунків акціонерного капіталу за період; права, привілеї та обмеження, що стосуються розподілу дивідендів та оплати капіталу; відстрочені дивіденди за привілейованими кумулятивними акціями; викуплені акції; акції, зарезервовані для майбутніх випусків, відповідно до опціонних та продажних контрактів, включаючи їх умови та суми; додатковий капітал (емісійний дохід); додатковий капітал від переоцінки; резерви та накопичений (нерозподілений) чистий прибуток.

У науково-практичній літературі можна зустріти дві основних концепції трактування сутності та класифікації внутрішніх джерел фінансування. Перший підхід зорієнтований на фінансові результати, другий — на рух грошових потоків. Це зумовлено тим, що не завжди доходи та витрати підприємства, відображені у звіті про фінансові результати, збігаються з грошовими надходженнями (видатками) в рамках операційної та інвестиційної діяльності відповідного періоду. Наприклад, величина виручки від реалізації продукції, відображена у звітності, може не збігатися з грошовими надходженнями від реалізації в тому ж періоді. З іншого боку, не всі витрати, які враховуються при визначенні фінансових результатів певного періоду, пов'язані з грошовими видатками.

До внутрішніх джерел фінансування підприємств здебільшого відносять такі:

чистий прибуток; амортизаційні відрахування; забезпечення наступних витрат і платежів.

На нашу думку, віднесення згаданих надходжень до внутрішніх є виправданим, оскільки за їх рахунок можна покрити потребу підприємства в капіталі, не вдаючись до зовнішніх фінансових джерел, які мобілізуються на ринку капіталів. Принциповим є те, що при внутрішньому фінансуванні капітал, який був вкладений в необоротні та оборотні активи (за винятком грошових еквівалентів), вивільняється і трансформується в ліквідні засоби, у вигляді частини виручки від реалізації та інших доходів, які залишаються на підприємстві після сплати всіх податків. Інакше кажучи, це та частина фінансових ресурсів підприємства, джерелом формування якої є операційна та інвестиційна діяльність і яка не пов'язана із залученням ресурсів на ринку капіталів.

У сучасних умовах нагальної потреби у створенні резервів, якщо це не передбачено засновницькими документами (а для деяких категорій юридичних осіб - законом), немає. Інша річ, якщо керівництво підприємства приймає рішення про їх створення з відповідним закріпленням такого рішення наказом про облікову політику. Але це лише якщо фінансові служби підприємства застосовують такий інструмент фінансового управління, як бюджетування, що дуже похвально, але, на жаль, ще далеко не всіма взято на озброєння.

Щоб пояснити, чому досі сперечаються про те, чи закривати наприкінці року чи залишати відкритим рахунок нерозподіленого прибутку, слід зупинитися на історії питання. Воно лежить у площині відмінностей між плановою економікою, яку ми, як відомо, залишили у минулому, і економікою ринковою, яку ми маємо тепер. Це, звісно, накладає певні відмінності на відповідні облікові системи.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про власний капітал та розкриття такої інформації у фінансовій звітності визначається П(С)БО 5 «Звіт про власний капітал», норми якого стосуються підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). Даним Положенням визначаються зміст і форма Звіту про власний капітал та загальні вимоги до розкриття його статей. Метою складання Звіту про власний капітал є розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу, зокрема статутного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Відображення інформації про власний капітал в Україні принципово не відрізняється від міжнародних стандартів. Це зумовлено тим, що при формуванні Положень (стандартів) бухгалтерського обліку фахівці керувалися МСФЗ. Відповідно до МСФЗ у звітності дещо звужений склад власного

капіталу, так як вони носять рекомендаційний характер. У МСФЗ статті власного капіталу є згрупованими, а в Україні П(С)БО – деталізовані, що дає змогу в звітності чітко відображати складові власного капіталу.

Висновки. Операції з власним капіталом в різних країнах світу мають свої особливості, продиктовані низкою факторів: починаючи з історичного аспекту і закінчуючи домінуючою формою власності підприємств в певній країні. Існує проблема необхідності уточнення та упорядкування існуючого методологічного забезпечення обліку капіталу підприємств. З цією метою пропонується створити зрозумілі для бухгалтерів облікові шаблони, що дозволить їм забезпечувати, згідно з концептуальною основою Міжнародних стандартів фінансової звітності, якісні характеристики консолідованих звітів, таких, як: зрозумілість, доречність, достовірність і зіставність. Зокрема, вітчизняним науковцям з обліку слід переймати позитивний досвід облікового відображення таких операцій та впроваджувати його у практику, зважаючи на те, що у більшості зарубіжних країн складові частини власного капіталу є подібними (насамперед, це стосується практики формування різних резервів та фондів, раціональна реалізація якої спрямована на забезпечення належного рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства). Це сприятиме покращанню як фінансового забезпечення вітчизняних підприємств, так і інтеграції до європейських економічних процесів економіки країни.

Література:

1. Бутинець Ю.Ф. Власний капітал в зарубіжних країнах: порівняльний аспект / Ю.Ф. Бутинець // Вісник ЖІТІ. Економічні науки. – 2002. – № 22. – С. 44-52.
2. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_009
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. URL:http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=50132&cat_id=57
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
6. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених Наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сторінки: <http://buhgalter911.com>
7. Міжнародні стандарти фінансової звітності. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text

10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 10 «Події після звітного періоду».

URL : [http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text)

11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 33 «Прибуток на акцію». URL :

zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_064#Text

References:

1. Butynets Yu.F. (2002) Vlasnyi kapital v zarubizhnykh krainakh: porivnialnyi aspekt [Own capital in foreign countries: a comparative aspect] / Visnyk ZhITI. Ekonomichni nauky - Herald of LIFE. Economic sciences], 22, 44-52 [in Ukrainian].

2. Kontseptualna osnova finansovoi zvitnosti [Conceptual basis of financial reporting] (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_009 [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy "Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini" (1999). [About accounting and financial reporting in Ukraine]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> [in Ukrainian]

4. Plan rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii. (1999).[Chart of accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations],291. Retrieved from http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=50132&cat_id=57 [in Ukrainian]

5. Instruksiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii (1999):[Instructions on the application of the Plan of accounts for the accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations], 291, Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> [in Ukrainian]

6. Metodychni rekomendatsii shchodo zapovnennia form finansovoi zvitnosti(2013), [Methodical recommendations for filling out financial reporting forms],433, Retrieved from <http://buhgalter911.com> [in Ukrainian]

7. Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti. [nternational financial reporting standards] – Retrieved from http://minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410 [in Ukrainian]

8. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 1 «Podannia finansovoi zvitnosti» [International accounting standard 1 "Presentation of financial statements".], Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text [in Ukrainian]

9. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 32 «Finansovi instrumenty»[International Accounting Standard 32 "Financial Instruments"], Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text [in Ukrainian]

10. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 10 «Podii pislia zvitnoho periodu» [International accounting standard 10 "Events after the reporting period"], Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text [in Ukrainian]

11. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 33 «Prybutok na aktsiiu» [International Accounting Standard 32 "Financial Instruments"], Retrieved from zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_064#Text [in Ukrainian]